

DR. JÁSZAY BÉLA – DR. KIRÁLY LÁSZLÓ

Miért kell védelemgazdaságtant tanulni, elméleti ismereteket és gyakorlati készségeket elsajátítani a honvédtiszt-jelölteknek?**Why the military officer candidates need to learn defense economics, to master the theoretical knowledge and practical skills?****Absztrakt**

Napjainkban a gazdasági és pénzügyi ismeretek rendkívül fontosak. A honvédtiszt-jelölt, majd a honvédtiszt munkája során nap, mint nap találkozik döntési lehetőségekkel, problémákkal, amelyekre megoldást kell találni. Ha ismerjük a gazdaság elméletét és gyakorlatát, akkor megfontoltan, szakszerűen dönthetünk a háztartásunkkal és a beosztásunk ellátásával kapcsolatos gazdasági kérdésekben. Ezen cikk néhány fontos kérdésre, összefüggésre irányítja a figyelmet, melyek befogadása segítheti a mindennapi életben történő eligazodást, a magabiztos és sikeres tevékenységet. A tiszti beosztásra való felkészülés megadhatja az elengedhetetlenül fontos védelemgazdasági ismereteket, melyek bővítése és alkalmazása egész életre szól.

Absztrakt

The economic and financial skills are very important today. The military officer candidates and the officers every day meet situations and problems in their jobs where they must make decisions. They can thoughtfully and professionally make decisions on economic issues related to their households and military jobs if they know the theory and the practice of economics. In this article we focus on some important issues and relations, which can help to orientate in our everyday life and to be confident and successful in our business. Preparing for an officer's post can provide the essential knowledge of the defense economics, of which extension and application will last for a lifetime.

A PÉNZÜGYI ISMERETEK ALAKULÁSA

Viszonylag későn érik pénzügyileg felnőtté a magyar ifjúság, többnyire 18 és 23 éves koruk között kerülnek a pénzintézetekkel szorosabb kapcsolatba – derül ki a fiatalok körében végzett kutatások adataiból. A pénzügyi ismeretek megszerzése is egészen erre az élet-

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2014. VII. évfolyam 4. szám

korra tolódik ki, a középiskolás korosztály az átlagnál sokkal tájékozatlanabbnak érzi magát.

A pénzügyi termékek használatát leginkább a fiatalok élethelyzete és az ebből adódó igények befolyásolják. 15 éves kor alatt a pénzügyek kezelése leginkább a jellemzően készpénz formájában kapott zsebpénz beosztását és elköltését jelenti. 15-17 éves kor körül sokaknál megjelenik a bankszámlanyitásra vonatkozó igény, ennek fő okai a diák-munka vállalása, illetve a családtól távol folytatott középiskolai tanulmányok finanszírozása.

A lakosság tájékozottsága sok szempontból hiányos, ezt erősíti, hogy az átlagos magyar ügyfél saját megítélése szerint is inkább tájékozatlan pénzügyi téren. A mostani 25-28 évesek körében a legmagasabb a pénzügyi tájékozottság szintje, ezzel kiemelkednek az átlag banki ügyfelek közül. Mindez reményre is okot adhatna, ám e korosztály is inkább gyenge osztályzatot ad saját pénzügyi felkészültségére.

„A leginkább nyitottnak és tájékozottnak tekinthető „pénzügyi szakértő” csoport részaránya csupán minimálisan emelkedik a fiatal felnőttek körében, a 25-28 évesek hatoda tartozik az átlagnál lényegesen szélesebb körű és pontosabb ismeretekkel rendelkező ügyfelek szegmensébe. Mindezek arra engednek következtetni, hogy továbbra is komoly feladatok állnak a hazai piaci és állami szereplők előtt a pénzügyi edukáció terén.”¹

A környező, főleg hazánktól nyugatabbra fekvő országokban megfigyelhető a tudatos életvezetés és takarékoskodás. Alapvetően jobb anyagi helyzetben vannak, mint mi, de ennek ellenére jobban gazdálkodnak. A magyar társadalom megtakarítási hajlandósága viszont igen alacsony, bár a válság óta pozitív változás tapasztalható. A magyar polgár szeretne úgy élni, mintha egy igazán gazdag ország lakosa lenne. Ma már tudjuk, hogy ez nem lehetséges, a sikeres élethez előrelátás és tudatos gazdasági magatartás szükséges. Ez egy nehéz feladat, mert az általános jólétről való gondoskodást a háztartási szféra nagy része továbbra is az államtól várja.

A gazdasági ismeretek elsajátítása mindenki számára fontos, hiszen a gazdaság meghatározza mindannyiunk életét, emellett pedig a racionális döntések tudománya, az elért eredmények utat biztosítanak a jólét elérése felé, legyen egy egyén, egy szervezet, vagy ország jóléte.

A tisztí hivatás egy életre szóló szolgálatteljesítést jelenthet, komoly kihívásokat/feladatokat támaszt az egyénnel szemben, nagy felelősséggel jár és folyamatosan gyarapodó szakértelmet igényel. A katonai vezetőknek, és más szakembereknek érteni kell a kiképzéshez, a technikai eszközökhöz, felelni kell a rábízott anyagi javakért, valamint saját tevékenységéért és azok megvalósításáért. A közgazdasági-védelemgazdasági ismeretek segítik a racionális döntéshozatalt, mely által akár rövid, akár hosszabb távon a mindennapos, vagy a váratlan feladatok végrehajtása költséghatékonyabbá tehető.

A Magyar Honvédség az adófizető állampolgároktól beszedett pénzüsszegek egy része által finanszírozott haderő. A bruttó hazai termék (GDP) egy meghatározott, alacsony há-

¹ (http://www.mmonline.hu/cikk/erdekes_adatok_a_hazai_bankolasrol_letoltés_2013.dec.26.)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2014. VII. évfolyam 4. szám

nyada adja a védelmi költségvetés bevételi oldalát, ami a honvédség finanszírozására szolgál. A kiadási oldalt (a személyi állomány illetményét, a fenntartás és a beszerzés költségeit) évről-évre átgondolt tervezési feladat után fogadják el. A felsőszintű katonai, pénzügyi, gazdasági és logisztikai szakembereket terheli a legnagyobb felelősség a tervezési, beszerzési feladatoknál. A beszerzési folyamat időtartama elenyésző a beszerzett anyag használati idejéhez viszonyítva, így tehát minden technikai eszközt üzemeltető katonai felelőssége, hogy szakszerűen tegye azt. Magyarországon rendkívül divatosak a különböző egyetemeken közgazdasági szakjai által biztosított képzések, mégsem mondhatjuk, hogy a magyar társadalom nagy része alapvető szintű közgazdasági ismeretekkel rendelkezik. A honvédtiszt-jelöltek is a magyar társadalom érettségizett polgárai közül kerülnek ki és a hazájuk szolgálatára tesznek esküt, ezért lényeges, hogy a közgazdasági ismeretek által megalapozott, anyagi szempontból tudatos életvezetésre és munkavégzésre készüljenek fel.

BIZTONSÁG, GAZDASÁGI BIZTONSÁG

A legfejlettebb államokban a gazdasági biztonság került előtérbe, kialakult a tudásalapú társadalom. Az állam gazdaságpolitikája közvetlenül és közvetve érinti a nemzetgazdaság teljesítményét. Az ország vezetésének célja a gazdasági növekedés feltételeinek megteremtése, a munkanélküliség csökkentése, az infláció alacsony szinten tartása, valamint a belső és a külső egyensúly biztosítása. Az állam az újraelosztáson keresztül befolyásolja a magánszféra lehetőségeit, a jövedelemképződés folyamatát. Az állam csak kis mértékben járul hozzá a GDP (bruttó hazai termék) előállításához, mégis annak 30-50%-át adókkal stb. elvonja és saját elképzelése szerint (állam működtetése, szociális ellátás), továbbá a honvédelem, a rendvédelem, az egészségügy, az oktatás, valamint a más tervezett és váratlan feladatokra használja fel. A deficitese költségvetés az államadóság növekedését eredményezi, melynek csökkentése csak nagy erőfeszítések árán valósulhat meg. A biztonság érdekében a rendelkezésre álló erőforrásokat átgondoltan és előrelátóan szükséges felhasználni, hiszen gondolni kell a politikai, a társadalmi, a gazdasági, a katonai, a környezetvédelmi stb. szektorokra. Az informatikai és telekommunikációs forradalom robbanásszerűen tört be a társadalom minden területére. Az információbiztonság (kiberbiztonság), az emberek biztonságérzése/szükséglete és a terrorizmus fenyegetettsége együtt járnak és így napjainkban elsődleges kérdéssé váltak.

ELMÉLETI ALAPVETÉSEK

A tudomány definíciószerűen a természet, a társadalom és a gondolkodás objektív összefüggéseiről szerzett, igazolható ismeretek rendszere. A rendszer természetesen felosztható tudományterületekre, fő- és alágakra, tudományszakokra és szakterületekre. A történelmileg kialakult és elfogadott nagy csoportok (társadalomtudományok, agrár- és élőtermészet-tudományok, műszaki- és élettelen-természet tudományok) a tudományfejlődés során differenciálódnak, illetve a határterületeken kialakulnak az interdiszciplináris tudomá-

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2014. VII. évfolyam 4. szám

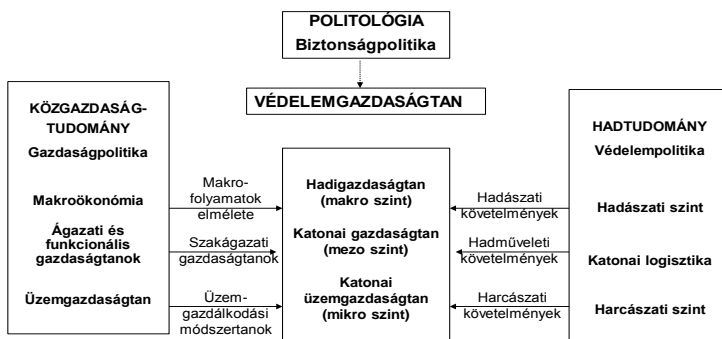
nyok, melyek több tudományágat és szakterületet fognak át. A hadtudomány minden közismert és elfogadott osztályozás szerint a közgazdaságtudományokkal, a jog- és államtudományokkal együttesen része a társadalomtudományok csoportjának.

A II. világháború utáni időszakban a közgazdasági- és gazdálkodás tudományokban erős differenciálódás indult meg és a hagyományos ipar, agrár, közlekedési ágazatok mellett megjelentek a nagy entitások sajátosságait leíró tudományszakok, mint a közszféra vagy az oktatás gazdaságtana. De elfogadottá váltak olyan szaktudományok, mint a környezetgazdaságtan vagy az adatgazdálkodás.

A kétpólusú világrendszer meghatározó nagy katonai szövetségek létrejöttével (1949 NATO, 1955 Varsói Szerződés) az egyes nemzetgazdaságokban meghatározóvá vált a fegyveres erők fogyasztása, a hadiipari komplexumok szerepe.

Ebben a környezetben a hadtudományon belül, a klasszikus stratégiai és taktikai tanulmányok mellett megjelentek a természettudományok (matematika, statisztika), a közgazdaságtan (döntéelméletek, modellezés) eredményeit a hadigazdaság (makro folyamatok), a katonai gazdaság (mezoszint) és a katonai üzemgazdaság (mikro folyamatok) szintjén felhasználó kutatások és konkrét alkalmazások. Mindezek a tudományos eredmények felhalmozódásával önálló rendszerre álltak össze és a hadtudományon belül a védelemgazdaságtan tudományszakot alkotják.

A védelemgazdaságtan kapcsolódását más tudományterületekhez szemléletesen mutatja az 1. ábra.

1. ábra. A védelemgazdaságtan struktúrája és főbb tudományterületi kapcsolatai

Forrás: Dr. Király László - Dr. Medveczky Mihály: Védelemgazdasági ismeretek önkormányzati válságmenedzserek (védelmi igazgatási referensek számára)

Egyetemi kiadvány Budapest, 2009. 11. old.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2014. VII. évfolyam 4. szám

A védelemgazdaságtan tudományterületi szempontból interdiszciplináris tudományterületként definiálható, mely a közgazdaságtan és a hadtudomány között helyezkedik el. Interdiszciplináris jellegéből adódóan a különböző jelenségeket és folyamatokat mindkét tudományterület, illetve az azokhoz kapcsolódó alkalmazott tudományok ismereteivel, törvényszerűségeit pedig mindezek kutatási módszertanával vizsgálja, elemzi. A védelempolitika kormányzati szakpolitika, amely egy adott ország védelmével, haderőinek fejlesztésével, a hadsereg és az egész védelmi szektor felépítésével és működésével foglalkozik.

A védelempolitikai vizsgálati módszertan megjelenésétől (1970) folyamatosan fejlődött, s a kezdeti egyedi országtanulmányok hamar kibővültek regionális biztonsági és védelmi megközelítésekkel, mert a kutatók felismerték, hogy egy adott állam védelempolitikáját csak regionális biztonsági kontextusban lehet reálisan és összefüggéseiben vizsgálni. A bővülés azóta is folytatódik, s mára egy globális, nemzetközi összehasonlító védelempolitikai módszertan alakult ki.

A katonai fenyegetettségünk az elmúlt évtizedekben jelentősen csökkent, döntően szövetségi környezet vesz bennünket körül, a lokális háborús veszély szinte kizárható, ugyanakkor egy nem ellenünk irányuló, eszkalálódó háborús konfliktus, áttevődő fenyegetése nem zárható ki, sőt napjaink realitása.

A környezeti kihívások között elsősorban a katasztrófák pusztító hatásaival kell számolni.

Az elmúlt évtized másik érdekes fejleménye, hogy az ENSZ, a NATO és az EU megpróbálták kiemelni a legfontosabb fenyegetéseket, melyek: a nemzetközi terrorizmus, a tömegpusztító fegyverek elterjedése, az összeomló-, működésképtelen államok, és a regionális konfliktusok. Az előzőekhez még hozzátehetjük a fertőző betegségek világméretű terjedését, napjainkban az ebola járványt, aminek a megfékezéséhez világméretű összefogásra van szükség.

Azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a gazdasági fejlődés elképzelhetetlen biztonság megteremtése nélkül és viszont. Továbbá a válságokat a jövőben komplex módon, tehát katonai és civil képességekkel együtt kell kezelni. A biztonságfelfogást a jövőben meghatározó tendenciák: a globalizáció, az aszimmetrikus hadviselés által okozott problémák, a demográfiai trendek, az összeomló államok, a radikális ideológiák, a múltból örökölt, megoldatlan konfliktusok felszínre kerülése. Ezekből különböző intenzitású konfliktusok várhatók a világ különböző részein. A problémák megoldását az államok közötti szorosabb politikai és katonai együttműködés adhatja. A biztonság növelése közös érdek, ami nem csak a katonai erő hatékonyságát növelheti, hanem az ilyen akciókban résztvevő országok politikai szolidaritását is. A katonai tervezésben is egyre inkább nem a katonai siker elérése a lényeg, hanem annak a politikai végcélnek az elősegítése, amelyet a legfőbb politikai döntéshozó testületek fogalmaznak meg. Ennek alapján a katonai tervezésben nem csak a fegyverzetek kompatibilitása a fontos, hanem egyre fontosabb a katonák gondolkodásának közelebb hozása. Ez pedig csak rendszeres konzultációkkal, tanácskozásokkal, többnemzeti együttműködéssel érhető el, hiszen még a biztonsági kockázatok értelmezése

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2014. VII. évfolyam 4. szám

tekintetében is jelentős eltérések vannak a szövetségesek között. Ezt a gondolatot meg erősítették „A katonai logisztika időszerű kérdései” című szakmai-tudományos konferencia sorozat korábbi és legutóbbi (Budapest, 2014. december 3.) előadásai is. A konferencia előadásai széles körben terjesztik az új ismeretek és a legjobb gyakorlatokat, hogy azok mielőbb közkinccsé válhassanak.

Az európai haderőknek fel kell készülniük extrém klíma- és földrajzi viszonyok közötti műveletek folytatására. A hadtudományi kutatók sokat tettek a tervezési kultúra megőrzéséért, átörökítéséért, megújításáért, aminek ma működő eredményei vannak. Mindennek konkrét eredménye a Honvédelmi Minisztériumban működő TVTR (tárca védelmi tervezési rendszer). A védelmi potenciál tervezése, felmérése során a védelmi szféra nemzetgazdaságba való beágyazottságának figyelembevételével kell törekedni a piacvédelem és a vállalkozásösztönzés helyes arányainak megtalálására.

A gazdasági biztonság fő garanciáját a szakirodalomban eddig úgy fogták fel, hogy a liberális nemzetközi gazdasági rend nem bomlik fel és működni fog. Az utóbbi időben, több országban az állami szerepvállalás növekedését, a központosításra való törekvés megvalósítását láthatjuk.

A II. világháborút követő fegyverkezési verseny időszakában a „spin off” hatás eredményeként egyes műszaki találmányok megtermékenyítően hatottak egész iparágakra (repülőgépipar, atomenergia), de ide sorolhatjuk a hálótervezés alkalmazását a K+F folyamatokban, vagy a katonai logisztika szemléletének alkalmazását a nagy termelési rendszerekben.

Már a tervgazdálkodás időszakában is felvetődött, hogy a közgazdaságtudomány eredményei, a modern piacgazdaságban szokásos eljárások hasznosíthatók-e a gazdaság és ezen belül a védelmi szféra eredményes működtetése érdekében. Ez különösen fontossá vált a korábban tervgazdálkodást folytató országokban a piacgazdálkodásra történő átmenet során. Ehhez vizsgálni kell, hogy a nagy entitások (honvédelem, rendvédelem) a piac, a gazdasági folyamatok szempontjából hogyan viselkednek, a piaci működés hogyan befolyásolja a társadalmi hatékonyságot.

Ennek során mindig központi kérdés, hogy a hadsereg egésze (mezo szint), illetve a katonai szempontból önálló tevékenységre képes egységek (mikro szint) működése mennyire tekinthető vállalatszerűnek és a piacon sikeres vállalatirányítás eszközei alkalmazhatók-e a társadalmi összköltség szempontjából az eredményes működtetéshez.

A piaci körülmények között tevékenykedő vállalat „a priori” célja a nyereség, amelyet erőforrásainak optimális felhasználásával előállított termékeinek értékesítésével realizál. Ezzel szemben a honvédelem, rendvédelem gazdálkodó egységeinek célja egy olyan „közjó” előállítása, melynek felhasználása esetleges, minősége megítéléséhez átláthatónak és szabályszerűnek kell lenni (civil kontroll).

Az itt felsoroltak természetesen nem elegendők a vitatott kérdés végleges eldöntéséhez, arra azonban elegendők, hogy felhívják a figyelmet a más területeken elért eredmények alkalmazásakor a kellő óvatosságra, körültekintésre és az alkalmazhatóságot befolyásoló sajátosságok alapos elemzésének szükségességére.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2014. VII. évfolyam 4. szám

Az előbbiek fenntartása mellett röviden tekintsük át azokat a modern üzleti eljárásokat, technikákat, amelyeket a vállalatok nyereségük maximalizálására, a hon- és rendvédelem gazdálkodói pedig költségük csökkentésére, illetve időlegesen hiányzó erőforrásaik pótlására használnak.

OUTSOURCING

Ennek során a vállalat/szervezet azokat a mellékfeladatokat, funkciókat, melyeket korábban a vállalaton belül láttak el, az erőforrásokkal együtt kiszervezi és a piacról a legkedvezőbb feltételeket nyújtó szolgáltatótól vásárolja meg, ezáltal csökkentve saját költségeit. Például épületfenntartás, karbantartás a honvédségnél.

LÍZING

Ez egy olyan hosszú távú bérleti szerződés, melynek során a bérbeadó felelősséget vállal a lízingelt eszközök biztonságos rendelkezésre állásában, mentesíti a lízingelőt az üzemeltetés, karbantartás rutinfadataitól. Ezzel a lízingelő egy kedvező lízingdíj kialakítása után erőforrást szabadíthat fel, más alaprendeltetése szempontjából fontos feladat ellátására.

Például személygépjármű flotta üzemeltetése a Bundeswehr példáján, Gripen vadászrepülő magyar-svéd egyezmény.

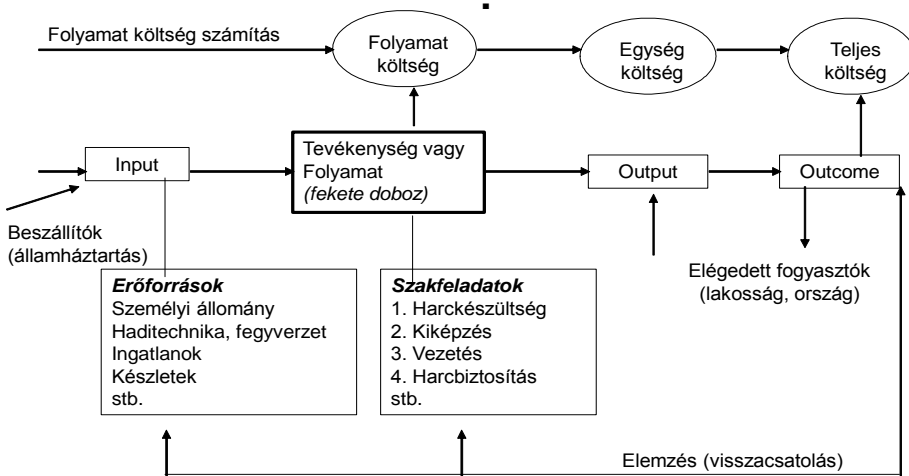
PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP (PPP)

Az alaptevékenység ellátásához szükséges, de forráshiány miatt aktuálisan halasztandó beruházások megvalósítása a magántőke bevonásával. Itt a legnagyobb buktató a kifizetésekhez szükséges jelenérték diszkontrátájának megállapítása.

A fenti eljárások önmagukban természetesen nem jelentenek forrásbővülést. Sőt! Ha nem kell előkészítéssel alkalmazták azokat, akkor nem hoznak eredményt.

CONTROLLING

A controlling magába foglalja a célmeghatározás, a tervezési és megvalósítási folyamat figyelemmel kísérését (irányítás, szabályozás, ellenőrzés és az információ-ellátás összehangolása), kiemelten a pénzügyek és a termelés területén. A vezetés érdeke, hogy a meghatározott célokat a lehető legkisebb költségkereten belül érje el. Ezt a vezetői tevékenységet minden termelő és szolgáltató vállalatnál/intézménynél is el kell látni. A központi és önkormányzati közigazgatási controlling fejlesztése is elengedhetetlenül szükséges. Érvényes ez a Magyar Honvédségre és a rendvédelmi szervekre is. A kapcsolódási pontokat jól szemlélteti a 2. ábra.

2. ábra. A védelmi szolgáltatás folyamat – költség modellje

Forrás: Dr. Király László - Dr. Medveczky Mihály: Védelemgazdasági ismeretek önkormányzati válságmenedzserek (védelmi igazgatási referensek számára)

Egyetemi kiadvány Budapest, 2009. 35. old.

A védelemgazdaság a gazdaság azon része, amely a védelmi erőforrások előállítását, valamint felhasználását végzi. A védelemgazdaságtan – mint azt neve is mutatja – két fő központi kategóriája a védelem és a gazdaság. A gazdaság, mint közgazdasági fogalom, alapvetően mindazon tevékenységek és folyamatok összességét jelenti, amelyek az emberi szükségletek kielégítésére alkalmas javak előállítására, elosztására, forgalmazására, továbbá fogyasztására irányulnak.

A védelem, mint fogalom meghatározása azonban ennél sokrétűbb, ez esetben a szakértők alapvetően a biztonsággal való szoros összefüggését hangsúlyozzák. A különböző biztonságelméletek a biztonságot általánosan az ember alapvető szükségletei közé sorolják. Védelmi szempontból azonban inkább valamely rendszer létét fenyegető külső hatást, folyamatot, esetleg valamely jelenségek, folyamatok, rendszerek együttesét, amelyek a biztonság egy meghatározott szintjének elérését és/vagy fenntartását biztosítják. A

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2014. VII. évfolyam 4. szám

védelemgazdaságtant tárgya alapján a nemzetgazdaság azon részeként határozzák meg, melynek fő sajátossága, hogy a gazdaság erőforrásainak egy részét védelmi céllal gyűjti össze, majd ennek védelemmé, mint sajátos szolgáltatássá való transzformációját végzi el. Katonai szempontokat figyelembe véve, a védelemgazdaságtan alapvetően a hadászat első változójának tekinthető, jellemzője, hogy a fegyveres küzdelem ismérveinek figyelembevételével együtt vizsgálja és elemzi a gazdaságot. A védelemgazdaság tárgyához tartozik továbbá a gazdaságirányítási rendszer védelmi feladatokra való képességének biztosítása, a hadiipari termelés-szolgáltatás befolyásolása, a gazdaság háborús felkészítése, a tartalékképzés is.

Magyarországon nem csak az egyén, hanem a szervezet és az ország felelőssége is számottevő. Tagja vagyunk több nemzetközi szervezetnek is, melyek mindegyike szoros kapcsolatot ápol a védelmi szférával is. Ilyenek a NATO, az ENSZ és az Európai Unió. A nemzetközi szervezetek tagjaként eleget kell tennünk a szerződésben foglalt feltételeknek. A honvédség szempontjából a legfontosabb a NATO követelményrendszerének való megfelelés. E tekintetben manapság jócskán akadnak hiányosságaink, kezdve a védelmi költségvetéssel, amely a 2014-es állami költségvetési előirányzat szerint a hazai bruttó össztermék 0,79%-át teszi csak ki, a NATO által elvárt minimum 2%-kal szemben. Mindannyiunk érdeke, hogy előbb utóbb ezekhez a követelményekhez felzárkózzunk, hiszen a különböző szövetségekbe azért léptünk be, hogy a tagság előnyeit élvezzük, ez pedig akkor lehetséges teljes mértékben, ha minden szempontból teljes és egyenértékű tagként, és nem potyautasként tudunk szerepet vállalni a nemzetek között. Ezen állapot eléréséhez pedig elengedhetetlen az intézmény/szervezet legkisebb eleménél kezdve a tudatos odafigyelés, hiszen a sok kicsi sokra megy példával élve egészen kis dolgokból lehet együtt nagyot építeni. Ezek után tekintsük át hazánk védelmi kiadásainak alakulását. Az 1. táblázatban megtekinthető a védelmi kiadások alakulása az elmúlt években²

Védelmi kiadások 2000-től		
<i>Év</i>	<i>Milliárd forint</i>	<i>A GDP %-ban</i>
2000	226,9	1,7
2001	272,4	1,8
2002	279,5	1,7
2003	214,3	1,7
2004	310,7	1,5
2005	284,5	1,25
2006	283,1	1,2
2007	278,2	1,09
2008	319,7	1,2
2009	320,6	1,22

² http://hu.wikipedia.org/wiki/Magyar_Honv%C3%A9ds%C3%A9g#V.C3.A9delmi_kiad.C3.A1sok

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2014. VII. évfolyam 4. szám

Védelmi kiadások 2000-től		
Év	Milliárd forint	A GDP %-ban
2010	308,2	1,14
2011	248,9 (zárolás: 24,7)	0,88 (zárolás nélkül: 0,79)
2012	233,7	0,82
2013	241,3	0,85
2014	241,5	0,79 (becslés)

1. táblázat A Magyar Honvédség költségvetésének alakulása 2000-től

A védelem alapfeladatainak megfelelő tervezési és költségvetési folyamatoknak képe-
seknek kell lenniük arra, hogy elviseljék a változásokat. A katonai vezetőknek és mene-
dzsereknek ma már minden szinten a „mi van akkor, ha” típusú kérdésekkel kell vizsgálni-
uk és elemezniük stratégiai terveiket és gazdálkodási folyamataikat. A védelmi programok
rugalmassága mellett egy másik kulcskérdés az erőforrások hatékony felhasználásának
biztosítása. Az óvatos és hatékony gazdálkodáson túlmenően jobb együttműködés, racio-
nalizációt követel a védelmi képesség kialakításakor. A védelmi értékek előállítása mellett
folyamatosan jelen van a költségek mérésének jelentősége és szükségszerűsége. Pontos
és hiteles költségek nélkül a védelmi programokat, azok finanszírozhatóságát nem lehet
teljes mértékben megvizsgálni. A védelmi feladatokra lebontott költségek kimutatása, mint
a katonai tervezési és költségvetési mechanizmus egyik alapvető része sajnos még hiány-
zik a hazai védelmi tervezési és programozási gyakorlatból. Az ország védelmének a
pénzügyi korlátok adta lehetőségek mellett is erősnek és rugalmasnak kell lennie. Ezért a
hazai haderőreformnak fő célja a haderő működőképességének széles körben történő
újragondolása. Alapvető cél, egy a XXI. század változó követelményeinek megfelelő, ké-
peség alapú haderő létrehozása. Végre kell hajtani mindazokat a szervezeti, vezetési és
működési átalakításokat, melyek biztosítják az erők és eszközök leghatékonyabb vezetését
és alkalmazását.

Napjainkban az államháztartás és ezen belül a haderőben, a védelmi költségvetés terü-
letén is egyre nagyobb feszültség jelentkezik a szükségletek és a lehetőségek mennyisége
és minősége között. A szűkös erőforrásokkal és a gyorsan változó külső és belső körülmé-
nyekkel nap, mint nap szembe kell nézniük a hadsereg működtetéséért felelős katonai
felsővezetőknek és politikai döntéshozóknak egyaránt. Ezért a szakembereknek együtt kell
keresniük mindazokat a módszereket és lehetőségeket, amelyek az optimális megoldást
adhatják. Ezért fordult a figyelem a controlling felé a fegyveres erők katonai költségvetési
gazdálkodásának területén is. A controllingot jellemző gondolkodásmód és magatartás
lehetővé teszi a szervezeten belüli döntések meghozatalát és a döntés-előkészítő munká-
ban a költséghatékonyság érvényesülését, a költségvetési gazdálkodást elemző és értéke-
lő számítások összekapcsolását a katonai szervezetek működőképességének javítása, a
hatékony védelmi képességek biztosítása érdekében.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2014. VII. évfolyam 4. szám

Összefoglalva, a védelemgazdaságtan a nemzetgazdaságtan részét képezi. Legfontosabb feladatának tekinthető a védelmi célú erőforrások előállításának és rendeltetés szerű felhasználásának. Hiszen a védelmi célú erőforrások a védelmi szervezeteken belüli felhasználás által transzformálódnak védelmi képességeké.

VÁRHATÓ FELADATOK

Magyarország 1999 óta NATO tagállam. Ebből eredően eleget kell tennie a szövetségben vállalt kötelezettségeknek.

A szövetségi tagságból adódó feladatok teljesítése, a közös védelemhez való hozzájárulás, valamint a befogadó nemzeti támogatás biztosítása tűnik a honvédelem legnagyobb kihívásának.

Az elmúlt évtizedekben lezajlott események – a rendszerváltoztatás, a globalizáció térnyerése, gazdasági egyenlőtlenségek elmélyülése, új válságok jelentkezése stb. – jelentős hatást gyakoroltak a védelemgazdaságra. Az egyre gyorsabban változó biztonságpolitikai környezet, az új védelmi kihívások és az informatikai felelősség a gazdasági erőforrások újratervezésére sarkallnak.

ÖSSZEGZÉS

A fentebb említett tények, adatok és megközelítések kiválóan szemléltetik a védelemgazdaságtan ismeretének fontosságát, akár vezető, irányító szerv vagy végrehajtó állomány szemszögéből nézzük. A felelősség hasonló, csak szintjeiben különbözik. A jelenlegi és jövőbeli kihívásokat tekintve, ha csak a világ nagy részét érintő, hatását még mindig éreztető gazdasági válságra gondolunk, megkérdőjelezhetetlen a gazdasági szempontból tudatos és költséghatékony szervezeti működés. Ehhez pedig az szükséges, hogy a katonák legalább saját munkakörükhöz mérten megfelelő gazdasági szemléletű oktatásban részesüljenek. A társadalom és az állam szempontjából pedig a közeljövőben elérendő cél, hogy a polgárok életvezetését is többek között a gazdasági tudatosság jellemezze, melynek eléréséhez elengedhetetlen az alapszintű gazdasági ismeretek oktatásba-nevelésbe történő integrálása.

Ez a rövid áttekintés a védelemgazdaságtan helyéről a tudományok rendszerében és azokról a technikákról, eljárásokról, amelyekkel a stratégiai és taktikai döntéseket kidolgozó és meghozó katonai vezető nap, mint nap találkozik, alátámasztja a szerzőknek azon nézetét, hogy a XXI. században, a globalizált világban a „mainstream” közgazdasági modell és működésének ismerete ugyanolyan fontos, mint a XIX. század fordulóján a lovagolni tudás és a társasági jó modor volt.

Kulcsszavak: tudomány, gazdaság, védelemgazdaság, biztonság, gazdasági biztonság, pénzügyi ismeretek

Keywords: science, economy, defense economics, security, economic security, financial literacy

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Nagy László: A hadtudomány és a Magyar Hadtudományi Társaság, *Hadtudomány* 2001/3
2. Lubos Stancl: A hivatásos hadsereg a közszféra gazdasági szubjektuma, *Hadtudomány* 2008/1
3. Buzás László: Modern pénzügyi módszerek alkalmazhatóságának korlátai a közigazgatási szférában, *ZMNE évközi munka* 2008
4. Turák – Fodor – Nógrádi – Király: *Hadigazdaságtan BKÁE* 2003
5. Bekes Katalin: A magyar gazdaság helyzetének alakulása a 2006-2012-es években, *Hadtudományi Szemle Bp.* 2013. 6. évfolyam 3. szám
6. Bodoróczki János: A Magyar Honvédség a XXI. században (gondolatok az új kihívásokról) *Hadtudományi Szemle Bp.* 2013. 6. évfolyam 2. szám
7. Dr. Király László – Dr. Medveczky Mihály: *Védelemgazdasági ismeretek ZMNE egyetemi jegyzet Bp.* 2009